

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

5. De obligatione restitutioni fructuum ex re aliena bona fide perceptorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

3. Dictum est autem primo, { fructus extantes in
se, &c.) quia ceteri bona fide, atque sine culpa con-
sumpti, &c. ex quibus non est factus ditor, non
sunt restituendi. Ita Angelus, Sylvest. Lessius, Molina
Gom. Salon. Vasquez, Rebell. Sanchez, aliique, quod
sequitur citatus Dicastill. lib. 2. de Iustitia, tractat.

--	--	--	--	--

disp. 5. dub. 3. num. 28. Illud hic notandum cenſeo, cum enim fructus ſint res mobiles, poſſunt à poſſeſſore bonæ fidei triennio præſcribi: res, à qua præcepti ſunt, cum ſit ſtabilis v.g. prædium domus, &c. nō poſſit præſcribi, niſi tempore longiore. Hinc ergo fit, ut perſepe teneari reddere prædium, v.g. quia pro illo nondum eſt elapſum debitum tempus præſcriptionis, non verò omnes fructus etiam extantes, ſeu in quibus factus eſt ditor, ſed ſolū illos, pro quibus triennium nondum elapſum eſt.

4. Dixi ſecundo, (fructus naturales, & mixtos), quod intellige, etiamſi dominus eos percepturus non fuiſſet ob ſuam negligentiam, vel aliud, ut ſi ager non fuiſſet ab ipſo colendus, domus non locanda. Ratio eſt, quia ſemper ſunt fructus rei domini, quæ domino fructificat. Quid de fructibus perceptis à re per poſſeſſorem bonæ fidei meliorata? Reſpondeo, etiam nos debere domino eo modo, quo ceteri. Ita de Lugo *tom. 1. de juſtiſ. diſp. 7. ſect. 3. n. 52.* Molinæ *tom. 3. diſp. 725. n. 22.* Sā lib. 2. in *Decalog. cap. 23. n. 105.* loquendo in ſimili de poſſeſſore malæ fidei, quia res meliorata adhuc eſt domini, ergo domino fructificat: Qua ratione tunc hic poſſeſſor poſſit expenſas ad meliorandam illam rem factas ſibi deducere, mox dicitur *num. 12.*

5. Dixi tertio, (non verò merè industriales) quare lucrum ex negotiatione pecuniæ negotiatis ſemper eſt: id, quod etiam ſuprà diximus de fure negotiante alterius pecuniā. Eſt tamen latum diſcrimen advertendum quod bonæ fidei poſſeſſor non obligatur ad lucrum ceſſans, & damnum emergens quod fortè paſſus eſt ex pecuniæ carentia dominus; obligatur poſſeſſor malæ fidei, ut *ibid.* notavi.

6. Inquires hic primò, qui ſive bona, ſive mala fide inſtrumento alterius aliquid ſcratur, alterius penicillo v.g. tabulam ſuam pingit, alterius ſerrā arcem conſtruit, &c. *apud picturam*, & arcem faciat ſuas, utpotè effectus ſuæ artis, & indiſtriæ, an alterius, nempe domini penicilli, vel ſerræ? Reſpondeo cum Dicatill. *l. 2. de juſtiſ. tract. 2. diſp. 2. dub. 5. num. 107.* ſuas facit; ſolū æſtimationem ulus penicilli, vel ſerræ debet domino: nam pictura partus eſt artiſcij; atque aded indiſtriæ, non inſtrumenti. Quid, ſi proprio penicillo fiat in tabula alterius? Reſpondeo, tota pictura aliquibus videtur domini tabulæ, quia eſt veluti ſeges in ſolo alieno, ſolvantur dumtaxat Pictori bona fide pingenti ſuæ operæ, ſeu laboris pretium. Ego tamen probabilius judico id, quod de hoc dixi *§. 4. num. 13.* Pictori verò malæ fidei eſſe probabile videtur nihil dandum, quia pictura eſt melioramentum voluptuariū ſpectu tabulæ, ut colligitur ex *mox* dicendis de melioramentis prædij, vel domus, &c.

7. Inquires ſecundò majorem explicationem ejus, quo modo dictum eſt (ſeges in ſolo alieno.) Reſpondeo ſit tuum frumentum in alieno agro, mala imò etiam bona ſine, ſeminasti, tota ſeges eſt domini agri: ita idem *ibi diſp. 5. dub. 2. num. 26.* qui eſt fructus ſuæ rei, accipe tu igitur tuum frumentum, quod ſeviſti, & expenſas, laborique pretium, & nihil præterea. At ſi quis alienum frumentum in ſuo agro ſeminavit, debet iplum frumentum ſureptum, & damnum, quod domino emeſſit ex frumenti carentia, reddere: at ſegetem ſibi reſervabit, quia fructus eſt ſui agri.

8. Inquires tertio: Quid de locatione rerum, quæ non ſolent locari? v.g. poſſeſſor bonæ, imò, & malæ fidei locat torquem aureum alienum; vel etiam aurum, & argentum ad oſtentationem, quæ certè non ſolent locari, ſicut domus, equi, &c. cuinam competet lucrum hujus locationis, dominone tanquam partus ſuæ meræ indiſtriæ? Reſpondeo conſequenter ad dicta (quidquid Navar. in *manual. cap. 17. num. 25.* alique apud Dicatill. *loc. cit. n. 102* afferant) hoc lucrum debere domino, deducto ſemper pretio laboris, & indiſtriæ locantis, ſi qua ſuit. Ita Sanchez, *lib. in decal. cap. 13. num. 132.* Ratio eſt clara, quia

illud lucrum non eſt lucrum indiſtriæ locantis, ſed tur pro ulu iplius rei, torquis, ſicut, ſi quis locaret agri ſterilis: quamvis enim ipſe ager ſterilis ſit, ut etiam eſt torques aurea, & ipſa pecunia, tamen non dantur abſolute (ſicuti certè datur abſolute cunia, quando traditur in negotiationibus per venditorem, vel emptionem, &c.) ſed pro ſolo ulu, ſicut datus civiliter, ſicuti facit domus locata, &c. ſolū hoc caſu liberarem locantem ejuſmodi torquem, milia, à reſtitutione pretij locantis, quando datur dominus hoc pretium omnino nolle: ſic *part. 2. tractat. Miſcel. ref. 5.* (cui diſtinguitur Scriptori multarū opinionum notitiam acceptam, tō referimus) liberavit ab obligatione reſtitutionis cum, quāmulum à diſſimo ſureptum locavit per totos annos, quia nimirum nobilis ille diſſimus notatus ſuit. Velle ejuſmodi pretium: Verum, quæ ad eſt hæc exculatio, univerſalis eſt pro omnibus nec ſolū ejuſmodi locatione.

9. Inquires quartò: An qui domum, vel per alienam, ſive bona, ſive mala fide locavit, ſed per accepit ratione alicujus portæ, à ſe affixæ, vel caræ, vel lapidis pretioſi, teneatur reſtituere hunc ejuſmodi pretij ipſi domino domus? Reſpondeo cum Dicatill. *de juſtiſ. tom. 2. diſp. 2. dub. 5. n. 91.* non teneri, quia melioratio, quæ eſt per meram adjunctionem, eſt in furis, atque aded furi fructificat: Non ſic, ſi melioratio per arbores plantatas in fundo alieno, tunc ut ex ſuprà dictis conſtat, fructus percepti arboribus eſſent fructus domini fundi, &c.

10. Inquires quintò: Ex eo, quod dictum eſt lucrum meræ indiſtriæ (ut in negotiatione pecuniæ conſiſteſſe negotiantis, rectène colligit, qui aſſumit licitè famulum, vel depoſitarium pecuniæ domini inſcio, negotiationi ſubdere, & lucrum ſibi retinere? Reſpondeo cum Mot Reg. Beia, aliſque apud Dicatill. *de contr. reſol. 32.* rectè ſi id faciat ſine ullo damni præjudicio, ſeu damno: At ſi præjudicium illi dedit, ut ſi promptam non habiturus ſit ſuam pecuniā minus, ad ſua negotia, unde grave damnum ſibi occurrat, licet poſſet dictus famulus retinere lucrum, per fructus ſuæ indiſtriæ, tamen peccaret juxta gravem damni, & debet reſtituere totum damnum, quod emerſit, & lucrum quod ceſſavit domino ex pecuniæ carentia, ut ex dictis conſtat, vide quæ dixi ſuprà de famulo ludente pecuniis domini, *Tract. 2. cap. 3. num. 22.*

11. Dixi jam quartò, (A miſtis expenſas tuas ceſſantes, tunc utiles, & æſtimationem laboris poſſe deducere.) Quare non ſatis conſequenter aliqui negotiantem laboris, & operæ poſſe ab ejuſmodi poſſeſſore deduci, cum tamen concedant (quod certè negat) poſſe deduci expenſas. Non ſatis, inquam conſequenter; nam ſicuri, ſi labor, & operæ fuiſſent adducti ab extraneo operario, debuiffet dominus eorum pretium ſolvere, quia tunc jam ſunt, et vocantur expenſæ eodem modo debet, ſi exhibita, ſint ab ipſo poſſeſſore bonæ, imò, & malæ fidei, ex de Lugo, *tom. 1. de diſp. 17. ſect. 3. num. 61.* quando vocantur indiſtriæ, quæ enim propterea naturam mutant.

12. Adverte autem hæcenus fuiſſe ſermonem de expenſis, & labore in percipiendis fructibus, v.g. in colendis arboribus jam antea plantatis: ſi enim ſermo ſit de expenſis, & labore factis, à poſſeſſore, quibus res aliena fuit meliorata, quibus, v.g. fuerunt plantatæ novæ arbores, nova domus ædificata, novus puteus effoſus, &c. quamvis eadem ſerè ſit ratio, ac de jam dictis expenſis, tamen propter ſuas proprias difficultates de hoc erit hic diſtinctè decernendum.

Melioramenta.

14. Dico ergo, has etiam expensas posse possessorem in bonam & malam fidei sibi deducere, & dominum ad solvendas, vel compensandas obligari: esse tamen aliquam questionem, num omnes, an aliquas dumtaxat. Lege Castro Pal. de lusu, in genere, d. unic. p. 24. Vt autem id statuatur, distinguere debent melioramenta in necessaria, utilia, voluntaria, seu voluptuaria. Necessaria sunt ea quae, si adhibita non fuissent, nullos seu deteriores fructus res produxisset. Secunda sunt ea, quae faciunt res sit utiliores, ut si, v. g. cum necessariis melioramentis, seu, quod idem hic est expensis, res v. g. vineam centum, cum his utilibus redditat ducenta. Tercia sunt ad merum ornatum, sine accessu utilitatis redditat annui. Tales sunt fontes, picturae, statuae &c. quibus fructus sine dubio praedium pluris valeat, & magis estimantur, tamen quia ex illis non reddit praedium fructus annuos, annui non vocantur, nec sunt utilia, sed voluptuaria melioramenta.

15. Altero jam, Possessorem bonae, imò, & malae fidei, ad expensas factas ad melioramenta utilia, & necessaria domino petere, & hunc debere solvere, vel compensare? non verò factas ad melioramenta voluptuaria. Possit tamen ejusmodi possessor bonae, vel malae fidei, hae melioramenta voluptuaria, si separari queant, veluti e.g. portas, statuas, &c. sibi sumere. Quod si separari non possunt, vel per adjunctionem accesserunt rei, ut arboribus, vel plantis infusa: ad merum ornatum, nihil inter eos pretio solvendum possessori malae fidei, ut docet Sanchez loco citato, num. 139. imputet enim sibi, si admittat, quae circa rem alienam sine domini consensu, & sine ejus utilitate expendit. Adde, iniquum esse cogere dominum invitum emere illos ornatus, quoniam ille libentius forte careat, quam careat pecunia, quae ei solvenda. Haec secunda ratio probat, idem esse decedendum de melioramentis his voluptuosis à possessore bonae fidei forte factis. Scio de Lugo loco citato num. 66. velle saltem modicum quid pro his esse à domino solvendum ipsi possessori malae fidei, quod certe est probabile, quia aliqua tandem domini utilitas est emere modico pretio dicta melioramenta voluptuaria; Quare licet cogitur emere justo pretio utilia propter utilitatem, ita & haec voluptuaria modico pretio, quia sic utilia ornatus sunt.

Pro possessore bonae fidei idem videretur dicendum: nec enim dominus debet cogi emere voluptuaria: tamen huic possessori propter bonam fidem conceditur bonas eas sibi separandi, si ea separari possunt: quod si non possunt, ipsi conceditur cogere dominum ad solvendum quantum ipse possessor expendit, ut ea faceret, addito pretio laboris, vel ad vendendam rem ipsi possessori justo pretio deductis melioramentis.

16. Tria denique advertit, ut colligit ex l. in fundo, §. de rei vendit. & alibi, & explicat pluribus Sanchez l. de rei vend. cap. 23, num. 147. Primum, pro dictis melioramentis etiam necessariis, & utilibus, dominum non debere solvere, quantum crevit valor rei suae, sed quantum valuerunt expensae, quibus ea melioramenta creverunt. Plantavit, verbi gratia, possessor arborem fructiferam, expendendo unum aureum, nunc verò arbor plantata valet decem aureos: unum aureum debet dominus, non verò decem solvere. Ratio est, quia illud augmentum est partus sui agri. Quod si contra expensae fuerint decem, verbi gratia aureorum, debet arbor nunc valere unum aureum: tantum tantum debet dominus, non decem, quia pro uno aureo utilis est domino, arbori. Nec enim equum est, ut cogatur emere pluris, quam ipsi valeat. Imò si possessor bonae, vel malae fidei expendisset unum aureum, sed dominus, si illud melioramentum fecisset, expendisset minus, verbi gratia, dimidium; dimidium debet reddere dominus, non unum. Ita Sanchez l. c. n. 140. cum Lessio, & Mol.

Part. I.

quia ipse solum debet id, in quo emolumentum participat: quod nunc solum est in dimidio.

16. Adverte secundò, Non solum possessorem malae, sed etiam bonae fidei, ex fructibus quomodocunque consumptis, quamvis ditior redditus non fuerit, tenere eos cum melioramentis, sive necessariis, sive quomodocunque utilibus compensare. Ratio est, quia quod plures fructus percepit possessor quamvis eos consumplerit, eo minus censetur pro melioramentis expendisse.

17. Adverte tertio: Si res cum melioramentis pervenit in domini manum, antequam dominus solvat possessori bonae fidei expensas praedictas: posse semper in conscientia à dicto possessore peti eas, quas dominus debet, & dominum dare debere. At si sermo sit de possessore malae fidei, dubitatur, an dominus in dicto casu, quo rem suam recipit, antequam expensas huic possessori malae fidei solverit, obligatus sit nihilominus solvere? Negat obligari Sanchez l. c. n. 143. & 144. quia quoties lex justè negat actionem ad aliquam rem petendam, & simul concedit debitori repetitionem, si solverit, licet etiam eidem debitori possidenti non solvere, ut fuscè idem probat ibid. & lib. 6. de matr. d. 38. n. 34. & lib. 18. d. 8. num. 15. sed malae fidei possessori negat lex actionem petendi expensas melioramentorum, & dat domino repetitionem, si solverit, ergo, &c. Navarr. quem citat, sequiturque de Lugo tom. 2. de lusu, d. 17. §. 3. num. 66. alique affirmant, cum obligari solvere ante sententiam: & ratio esse potest, quia lex in poenam delicti negat talem actionem possessori malae fidei, at poena non obligat nisi post sententiam, quia ejus executio est actus, qui à publica potestate provenire debet. Utraque sententia est probabilis, & tuta. Quae dicta sunt esse pro foro conscientiae, iterum noto.

§. VI. Tres dubitationes circa variationem bonae, & malae fidei.

1. Prima Dubitatio: An qui primò habuit bonam fidem, deinde malam, & fructus consumpsit, sit injustus acceptor, ita ut obligetur reddere eisdem fructibus, etiam non extantes? Quid, si contra evenerit, ut prius mala fide laboraverit, deinde acquisierit bonam?

Respondeo, in foro conscientiae (si enim Jurisconsultos in foro externo consulas, nunquam rem expedit) solum tunc obligaris ex injusta acceptione, quando consumis fructus eo tempore, quo mala fides tecum est, quidquid fuerit antea, vel postea. Ita Molin. tom. 2. d. 569. & 10. d. 725. alique, quos sequitur citatus Sanc. loc. cit. n. 152. Ratio mihi manifestè est, quia tunc injustè te geris contra dominum, & tunc peccas contra Justitiam. Ergo ex vi illius culpe tunc contrahis obligationem restituendi. Quod si casus occurrat, ut deinde superveniat certitudo, tuos esse, illos fructus, quos mala fide consumpsisti: ideo non obligaris restituere, quia illa consumptio verè non fuit materialiter injusta, sed ex conscientia erronea, quae cessante, jam ab omni onere liber eris.

2. Secunda Dubitatio: Quid erit, si respectu unius sit quis mala fide possessor, non verò respectu veri domini? Si possessor, verbi gratia, putans praedium esse Petri, consumat ejus fructus, utique mala fide, sed praedium verè est Pauli, eritne obligatio eos restituendi ex injusta acceptione? Ratio dubitandi est, quia tunc possessor ille re ipsa non est injurius, seu iniquus consumptor contra Petrum, quia verè illi fructus, sicut, & praedium, non sunt Petri: nec est injurius contra Paulum, quia dum illum, ut dominum non agnoscebat, injurius contra ipsum esse non potest. Unde nec potest obligari ex injusta acceptione; ergo solum obligaretur ex re accepta: sed quia jam supponimus fructus fuisse consumptos, ex dictis ad nihil nunc obligabitur. Respondeo, hunc censendum esse consumptorem malae fidei, atque adeò, cognita veritate, debere regulariter restituere eos fructus Paulo. Ratio est, quia, ff. dum